

Livli

Nr. 6.

1937.

Aigakera "Livli" ulzändä ist tygub

"Kateeminen Heimoklubi" Helsinki.

61

Jüni.

Inda 10 sant.

Seismöz aigest.

Jrk. 2-18.

Siepierast ku mēg amad
ägig lōuglōm, ez mingi ab
Sugl sōnas, se um taudli
iez, joudzi ka välikšō y
ne. Ja ez mēg panm ybistōn
ōdad sūzō, laz ne mēdi kū-
ōdō, mēg jūondōm ka ammō
ant lejjō. Vantl, ka lējad,
is nej sūrd at ja sōbōd
jtōt vegizist tūlsti, ne sē-
ōd klerdōt leb piskiz saps,
ussin se tēb, mis mojjō an-
ōb. Nejiz um ka kēl piski
ipsta ja tieb sūrdō; Vantl,
uj piski tul, mingist mōtsō
e palam altōb. Ka kēl um
ul, abōigōm mēilma; kēl pīlōb
ad nipstēd veil, ta tieb
ma leja abpūdizōks ja altōb
palam amaymer jēlamiz riek
ja ta um leb ell palam
altōt. Siepierast ku amad lūo-
nōd, kuj lindōd, roppijid ja
nierluomōd ila sēb välikštōt
ja um sēnd välikštōt leb
risting ila. Aga kiēldō, pai-
kal abpīlijist abjōvamt, tātā
kuolōmt tūojist vijjō, absōita
ntyks risting välikšō. Tāmkōks
mēg kitōm Jumalt ja izzō
ja tāmkōks mēg vainōm jera
rouvsti, kis Jumal nūg pierrō
at lūdōt. Siest entsōst sūst
tulbōd ulzō pyvastimi ja van-
niri; man vejid, sien ab ūo
nej vainōst. Kas ovat āndab
jūckšō jist oukst magdizōn
ja kēldizōn? Min vejid, vigōpū
ihvēi kēndō öllmērijid, ab vinō-
pū vigōmērijid; nejiz abvēi vez
tiedō sūojist māgdizōks. Kis
tēsti um kaval ja moistli,
laz nūgōg leb jōva jēlamiz
ents gōjā lōuglizōs kavalitōs.
Aga ez tādōn um tād sy-
lamis kibōi nukkōr mēl ja
gint, siz elgid sūrsligid ja
elgid pietogid vastō tuotā.
Se ab ūo se kavalit, mis
yldōst mēzō tuleb, aga ta
um mēilmali, ilali, kurest.
Siepierast ku, kas um nukkōr
mēl ja rīqlimi, sāl um sie-
gandōks ja amfi tigli tyō.
Aga kavalit, mis um yldōst,
um ezmōks pūdi, siz armō

pidaji, alaandli, kuldzi, tauž
alastōnt ja jōvdi vilakezdi,
ōigi, absūrli. Aga ōigōm vilakez
sēb kyldōt arms nantōn, kis
armō pidabōd.

Hel.No debesim es atnesu.

Abj maddōn Pyva Vaim jel sa,
Ku ārmastōm mēg ydtuoista
Ja ūomō mēg mēilmas siq
Yks sydām ja yks jeng set yd.
Se print, kis jeggō lāmbastō
nej jōvist tūndōb kērastō,
Laz mēdi syōtōg, jūotōgō,
Laz mēdi amfi ytōgō:

Ku amad ydsō mielsō ūom,
Ydtuoizōn andōkst vastō tūom,
Ydtuoista vōimō ārmastō,
Tuoz väjaks ypi kēndatō.
Yks pā um maddōn amadōn,
kis amad jedst um kēndatōn,
Um amadōn yks Pastaji,
Yks vonstiji, alastiji.

Pil nantōn vastō Pyva Vaim,
Kis vībōd kivō usklist aim,
Ne Kristus rouvsti artōbōd
Abjōvam riekkō sēltabōd.
Abj izand nej, kuj vejidōn
Tas jellō maddōn amadōn,
Abj Jezusō yd ārmastō,
Abj, ku mēg amad uskōmō,
Ku tasta ykškōrd laggōmō,
Siz siede namō touvōsō,
Kis jellōs uskōnōd mēg ūom,
Lēg Jezus yldōmt nādō sēm.
J. Loskiel pierrō.

Kuolōn.

Kuolōn 18. ja mettōt 20.
saij. kū pāvan um kīgōs
krika Stalte 29 aigestō vana.

Ku ige rek ykškōrd lib kādōt,
Kyl jeltōt, juokštōt, vōiklštōt,
Ku murud, väjad, libōd nādōt,
Ku kyl lib lūotōt ārmastōt,
Siz Jumal mēdi sinō vi,
Kus jēlami um igani.

80 aigest pitka
tyōtiemiz mādlimi.
Estimā aigakera "Postimees"
mis ulzōtulab Tartus ja ytō-
luggō interessō um nagjōn

līvlīst pierast, mādliž 17. jū-
ni kū pāvan entš 80 aigast
tyōtēmist.

"Līvlīz" tuoim entš pūolst
tarmōb ka pāgip vonnō, laz
vana vōikslījizōn Suomō-Ugrō
vaims volgō joudō ja tām
iga nej pitka, ku mingiz-
kōrd sie kādōksōn vōiks vel
tuoiz null jūrō kēratō.

"Līvli"z tuoim.

Tienandōks kēra.

Līvōd Sōbrad Seļč Leļmās
5 aigast mādlīmiz pyvadōks
kaimiz Līvōd yt jūdō vonn-
tarmīmiz telegram, mis pāl tām
jūodiji Dr.A. Butuls seļliz
tienandōks kaimiz:

"Līvōd ytōn sydāmlīz
tienandōks yļ lipsna tērip-
timiz Līvōd Sōbrad Seļč 5
aigast mādlīmiz sugandōksōs.

Muolmōdōn um lēmist kez
kādsō vastō sieldizōn tulbi-
zōn 15.V 1934 Latvijas līvlīst
jōvamōks."

Līvōd Sōbrad Seļč nimsō
(allikēra).

Līvlīzōn

D.Volganski pūolst.

Tulbō sōvvō Tallinnōs
mād sugrov, ēstlist, pidabōd
sūrd lolāmis mādlōtōks pyvad.
Sīnō kōlbōks ka vāggō lādō
mingist līvlīst lōlōdōks pis-
kiz budarōn līvlīst nūorđi.
Kyllōld volks ku 8-10 ristingt
rov āripis ēntsta āndakst
nādō ja kuldō sugudōn.

Laz līvlīst nūorđ pāz-
zōgōd sīnō, āndab ykš ēsti
sōbra riek rādō entš pūolst.
Ls.100 ja lūotōb, ku ta līe-
dab vel mingiz kis āndab,
nej ku rā kulud pūolstō āb
volks kārtamōst.

Nejiz ka lāks Rīgō, leļ-
kiel lolāmis pyvad aigiz līv-
list nūordōn Rīgō lādō entš
rov āripis.- Lōlōdōks ju kil
um obbō, aga vaņļlōm, kuldōm
ja ēntsta ka muntōn nāgtōm.
Ja suggōks lējidi Ēstizō,
siz jegal aigel min jūstō
sāb tieutō Ēsti jōva sōbra
nim ja ma ūob ka valmōz
amjist ābtō seļlist lēmist.

D.V.

Tuoim um yļiz kēra
"Līvlīzō" vōttōn, arrōs ku seļ-
list āzad āb lāks īškiz,
privatim, aranzierō, aga kubs
Līvōd ytkōks ja sie tīedami-
zōks tīedō.

Tuoim.

Sōna, mis rāzki nāgtub
mingi um vōnd
muini rāndakēļ.

Stud.phil.L.Rudzītis.

Mingizōs vanas kēras, mis
um iend tīeraks mād igad
sāpiz ja mis mēg vōim ka
lieudō jiera druktō Bunge rān-
tōs "Urkundōnbuch" 1248.n-r. allō
luggōm, ku tāmpi Lielirbe 1387.
ā. oktobōr kū 17.p. um saksisti
nuttōt Irwemunde'ks ja Mazirbe
- Klein Irwa'ks. Kīelmīen kis
muoistab līvōkiēldō, se um
vāggō vērtli lieudtōks, aga
ka amān līvō rouvōn se āb
lī ykstāuz.

Sōnad Irwemunde - Irvejogsū
ja Klein Irwa - Piski Irva muol-
mōd yrgandōksōs at vonnōd jo-
gud nimud resp. ama veiti-
mōks sellisti suggōnōd. Irwemun-
de'st mēg vōim sīeda siēldō
nādō. Jogud nimisti obbōm at
sānōd entš nimidi nānt kuol-
tis nustōd kylad, paldīp Liel-
irbe ja Mazirbe. Kuj perist
nimud at vaņsti jogud nimisti
Irwa resp. Irwe ja Piski Irva
suggōnōd, ma seļļab allōpēdi.

Um tieudtōb, ku rāndakīels
vana v sōna sydāms. pierrō
ypizkillījizi, um kaddōn. Sīeda
nām, ku tazantōm piplīst sōp-
di: karva, pilvi, polvi, vaiva, kui-
va, latva, kasvi, etc. ja sārlist
sōpdi: karv, sarv, pilve, pōlv,
vaev, kuiv, latv, kasv, etc. rānda-
list sōnadōks: kēra, sāra, pīla,
puola, vāja, kūja, lada, kaz,
etc. Lieudōs vaņsi kēris mui-
nist sōnnō "irva", yllōpēdi kī-
tōt kaipōl pands, vōim set
kītō, ku tāmpiz rāndakīels
tām azmōl vōiks vōlda ykš-
iggip sōna "īra", ja kūođin
nej ka Lielirbe sāb nuttōt
entš vaņsti jelanikist rānda-
kiels, muoista: īra kyla īra jog
kuoltas. Vanad īranikad ka tie-
dabōd, ku "īra" um identli let-
list sōnaks "stirna", ja nej
īra jog ja īra kyla leļ-
kiels vōlks Stirnupe ja Stir-
nu ciems. Kougimstiz sōna "īra"
um suomōd kēļsi vana sōna:
Ta um lieudtōb piplīst kiels,
kus ta kilub "hirvi" ja sār-
list kiels, kus ta kilub
"hirv". Vāggō muinisi aigsi
suomōd tānda at vōtanōd bal-
tōd kēļsti, kus vanad prysōdōn
um lieudtōb sōna "sirvis", mis
um sugli latinkīel sōnan "cer-
vus"- pōdrōz.

Paldīp um rāz taga vot-
simist, kuj letlist entš kē-
rakīels, Stirnupe azmōl at sē-
nōd Irbes upe jūr, mis umīt

tāntub Pūkiz jog; Ezmist sak-
sad, kis tuljō mād izamāl
voļt, ō puojsaksad, kien yļist-
saksad b azmōl saggōld vōļ
w. Ezmist sōna "irva" kēra-
jid voļjō puojsaksad ja sīest
mittō immō, ku puojsaksad
"Irwen" obbōm, ku mād māl
pēlist kādta sai yļistsaksad
kēļ, sai ymmār tīedōt ~~XIXXIXX~~
"Irben'ōks". Leļlist kēra-
sōna irbe nej vōļks suggōn
saksakiel mojjōs. Ma tās amsi
rōkandiz leļlist kēra-
sīest tāmnikad kielmurds Liel-
irbe sāb nuttōt Dizler'ōks
ja Mazirbe - Magierōks resp.
Dizirve'ks ja Magirve'ks. Ku
tāmnikad kielmurds "irva" resp.
"irve" um sānd "ier'ōks",
sīest āb ūo imlimist. Tāms
amad leļlist killō kubud
"irv" at konsekvēntlist ienōd
"ier'ōdōks", tāant. cirvis (kīraz)
-ciers, etc.

Letkiel sōnadōks tuoimōl
sānd, ma tāks ka rāz sō-
nast "Irai" resp. Ire rōkandō.
Sīe sōnaks ida rāndalist nu-
tabōd Mazirbet. Sōna "Irai"
nāgjtub vāggō yditi ents vōr-
mōs sōnan "kuodai", ja ma tāks
mōtļō, ku tās mād jeds um
mingi rouvō sūs kanktōks
īenōd nōtkastimiz vōym sīe
ents sōnast "ira" resp. "ira"
(seli sōna ābsiēldōks etimo-
logijōks ka um tūndtōb).
Kanktōks īenōd nōtkastimiz
vōrmud nominativ vōrmud azmōl
āb ūot rāndakiels yļ amad
ārad, ja min teorijō tygtōb
ka vel se, ku lānd rānda-
kiels Pizas, Mazirbe sāb nut-
tōd vel tāmpō Piskiz Iraks.

Perizōks um rōkandimist
sīest, mis sōna "Irwa" mādōn
muinizōst aigast nīzub. Ezmōks
ta nāgjtub mādōn, ku mād
izaizad juba 1387. ā. at rān-
das jelanōd, mis rōkandub vas-
tō amadōn seljistōn ja tuo-
listōn periz aiga teorijōdōn,
mis tābōd mēdi mōitizōks
opatō. Tuoizōks mādōn īeb siel-
dōks, ku vana V, mis pīliz sōna
sydamōs pierrō ypizkillijizi,
mād kiels 14.ā.s. vel iz ūo
kaddōn ja ku tām kaddimi
um yrgōn set pierrō sīeda
aigō. Se tāntub, ku muini rān-
dakēļ siz um vōnd lezgōlim
pīppōd ja sārlist kiēlōn ku
tāmpō.

Yks ainagi umal.
Yks norveg pāp nīzōb:
Yks min lātkub nipsta tuļ
yđ ōdōg juobōn kuodai, ezmist
kōrd igas. Trepid pāl tuļ
tāmmōn vastō tām piški puo-
ga, kis lustigōl rabiz kā-
dud kubbō ja nutiz:" Iza
tulab, iza tulab!" Miez nus-
tiz pūoga yļzō ja kīeriz
tāmkōks nej vizastiz ymmār,
ku muolmōd sadist pōrandōl
māzō.

Ma magiz sīez kārands
yļ yō. Paļļōd jālgadōks ma
pugiz vāgiz ulzō, yō āmars,
laz vils ōgs jātōg ents
tuljist vontsō. Tubas magiz
kuolmkymdō aigast vana mīez
kuolōn pūogaks, kien voļ
musta kūož vōntsas, tēd sīest
vizast rabbimizōst, mis ta
voļ sānd, saddōs izaks mā-
zō. Tubas vōiksliz ka ta
nai kūolimiz puoddōmizōs. Ku
mīez ūondzōļ sai virgō, ta
rabiz vastō vōntsō ja nutiz:
"Mis um suggōn? Kus ma um?
Kus um min pūoga?" - "Sa emip
ād vōi tānda nādō," ma kī-
tiz; aga ta izūo pāikal
vel ja kītiz:"Li jedst jara,
ma tāb nādō ents puoigō!"
Ma vīz tānda tām pūoga lo-
va jūr, viediz dek pāldō
jara, laz ta sāgō nādō
ents kūolōnt lapsta. Ta irm-
kōks ōriz:" Voi, mia lāps."
Id aigast pierrō sīeda
kūoliz ka mīez ja ta sai
mattōt sīezō entsō kalmō,
kus tām pūoga ja nai juba
magistō. Ežmi, yks ainagi umal
voļ sīe reid kyzzōn kuolm
oppōrt.

H.

Brūtšana vīlkatōks.
Ykskōrd yks brūtšana
Vait kylast um broutsōn ents
brūtōks Irail, laz pangō pā-
pōn entsa nutam. Broutsōs ne
at kūlōnd, ku kūostrōgnikad
kārāpainōd at loulōnd. Brūtša-
na um piddōn ybiz paikōļ
un kītōn brūtōn, ku ta lāb
rāz mōtsō, laz brūt vodlōg.
Brūt um vodlōn ja um kū-
lōn, ku kārāpainōd mōtsas
yrgōbōd ourō. Rāz aiga pierrō,
um mōtsast ulzō tund suz ja
um lānd jedmōļ ybiz pā jūr.
Neitst um ourōn, laz brūtša-
na tulgō mōtsast ulzō ja
um lānd sud ybist jūst jara
ajam .

Suz um akkõn tām gūngaserk
vizzõ ja um kiskõn tānda,
Siz ta um ailõn mōtsõ. Ni
um tund brūtana mōtsast ul-
zõ un brūt um kyzzõn tām
kādst: "Kus sa nei kōgin
vold, suz tās mindā jara
syõdõ!" Brūtana um set nag-
rõn. Brūt um nānd, ku puois
ambõd vais um vond punni
lānga tām gūngaserkst,
Ni ne at broutsõnd pāp
jūr, laz pāp nēdi nutag. Aga
ni brūt um salliz pāppõn
kitõn, algõ pāp pyvaupāvan
nēdi nutag, ku tām āb lā
sīe puoisõn, sīepierast ku se
puois um vilkatõks ja um
tānd tām jara kiskõ riek
pāl. Siz ne at kaodai brou-
tsõnd, aga neitst āb ūo puoi-
sõn mistõmiagid kitõn. Kuonnõ
brūt um kitõn ents vaibistõn,
ku j tāmõn se puoisõks um
vond. Pierrõ puois um sād
tiutõ, mis neitst um pāppõn
kitõn, algõ nutag, ja um nej
kitõn." Koks ma vond sīeda tieu-
dõn, ku sa min jūr emip
ād tul, siz ma volks sin
jarasiend riek pāl.
Dr. O. Loorits kubbõ kuordõt
rānda nīzist.

kiskõ. Ainanitijid attõ sīeda
nānd ja at yrgõnd ourõ:
"Iuv- auv, iuv- auv!" Yks nēsti
nītijist um ourõn: "Ni um min
ūcõpūogan sālgas!" Puois um
mōtlõn: vodlõ, vodlõ, ma tās
nānd, kus se vilkatõks ni
lāb! Se um lānd mōtsõ pug-
gõn tegiz sīe ents rānõ ala
ja um lēnd ristīgõks.
Lōinagist aigal perimiez
um tegiz kitõn perinaižõn,
laz ta kietõg tyõtejistõn
tūorõst voza rokkõ. Ja ne
at syõdõ, ja nōiõnd suormi-
nej mēgī um vond se rok.
Siz puois um kitõn sīe pe-
rimie pāl: "Ni ma tīedat kust
sa sīe tūorõst voza sāl!"
Perimiez um lēnd tegiz sud-
kõks, ja um yrgõn puoisõ
kiskõ. Puois um ourõn kuolm
kōrd: "Ou-ou-ou, ~~MAKAKK~~ Britan sī,
Britan sī!" Britan um vond
nānt pāp nīz, Britan um ai-
lõn jūrõ ja um yrgõn sīeda
sūta kiskõ. Suz āb ūo vond
nej veggī ja um yrgõn urgõ
ja um kitõn: "Laz kure vōtag
puois ama tūorõz vozaks!"
Dr. O. Loorits kubbõ kuordõt
rānda nīzist.

Ku j perimiez sai tūorõst
vozzõ.

Yks dopignika perimiez um
ents puoisõks nurms tyõdõ
tiend. Siz ta um kaadõn jara
ja set kōgin aiga pierast ta
um tund tēgiz. Puois um mōt-
lõn: kus kure se perimiez
nej kōgin kāb ja mis ta
sāl mōtsas nej kōgin tīeb?
Ku ne at lāndõ lōina-
gizi syõmõ siz perinai um
vond kietõn kukkid rokkõ tūo-
rõ vozaks; lōinagist at ama-
dõn jōvist maitsõnd ja ne
amad attõ syõndõ eggõs yd.
Tuois pāvan, ku ne te-
giz attõ jēllõnd nurms, pe-
rimiez tegiz um lānd mōtsõ.
Siz puois um mōtlõn, um lē-
mist vāptlõm, mis se perimiez
sāl mōtsas tīeb. Perimiez puoi-
sõ āb ūo nānd ja um pug-
gõn yd sūr rānõ ala. Puois
um mōtlõn, mis ta sāl rānõ
all tīeb? - Selliz yrg pierast
perimiez um tegiz ulzõ pug-
gõn, vāgrõn kuolm kōrd ymmar
sīe rānõ ja lēnd sudkõks ja
ailõn nītõ. Sāl at vonnõd
ainanitijid ja kougimil lānbõd.
Suz um ailõn kuodīn lānbõd
siegõ ja um yrgõn nēdi

Tuoim tiutõd.

Aigakāra 6. N-õr āb ūo
aigal ulzõ tund sīepierast,
ku sugiz ābvõdītõt volmi,
mis tām painatamiz vībtiz.
Tuoim.

Ulzāndaji: M. Stalte.
Tuoimiji: K. Stalte.
Adres: Mazirbe. Latvija.